

Liite 4. Kooste työturvallisuutta heikentävistä tekijöistä

Heikentävä tekijä	Miten vaikeuttaa turvallisen ja terveellisen työn toteutumista
Apuvälineet	Työolosuhteet asiakkaan kotona eivät välttämättä ole otolliset työtehtävien suorittamiseen ja apuvälineiden käyttöön, jolloin työntekijä saattaa joutua työskentelemään epämukavissa työasennoissa. Apuvälineiden puute tai huonokuntoiset apuvälineet vaarantavat työntekijän terveyden. Lisäksi apuvälineiden kunnossapito voi olla puutteellista. Työntekijällä ei välttämättä ole riittävästi osaamista käyttää apuvälineitä.
Asuinympäristö	Asiakkaan koti voi sijaita esimerkiksi levottomalla alueella. Piha-alueiden kunto erityisesti talvella voi olla huono.
Asuntoon työympäristönä liittyvät asiat	Asunto on harvoin suunniteltu sote-alan työtehtäville sopivaksi. Esimerkiksi ahtaat tilat, huono valaistus, tavaramäärä, epäsiisteys ja -hygieenisuus, tupakointi, lemmikkieläimet ja sisäilmaongelmat vaikeuttavat työn tekemistä ja voivat aiheuttaa terveysongelmia.
Avun hälyttäminen	Työskennellään yksin. Kukaan ei välttämättä tiedä missä työntekijä on. Paikantavat hälyttimet eivät välttämättä ilmoita sijaintia riittävällä tarkkuudella esimerkiksi kerrostalossa. Maaseutualueella etäisyydet ovat pitkiä, jolloin avun saapumisessa kestää. Avun hälyttämisen tarve voi johtua hyvin erilaisista tilanteista, sisältäen esimerkiksi työntekijän loukkaantumisen, avun työtehtävien suorittamiseen, sekä asiakkaan tai omaisen uhkaavan käytöksen.
Biologiset tekijät	Altistuminen biologisille tekijöille voi aiheuttaa terveyshaittoja. Kodeissa haittoja voivat aiheuttaa esimerkiksi luteet, tuholaiseläimet, tartuntataudit, eläinpöly sekä sisäilmaongelmat.
Epäasiallinen käytös	Epäasiallinen käytös häiritsee työtehtävien suorittamista ja aiheuttaa psykososiaalista kuormitusta. Myös asiakkaan omaiset ja asunnossa olevat muut ulkopuoliset henkilöt voivat käyttäytyä epäasiallisesti. Epäasiallinen käytös voi olla esimerkiksi työntekijän haukkumista, ammattitaidon kyseenalaistamista, painostamista tai seksuaalissävytteisiä puheita.
Erilliset tietojärjestelmät	Useiden eri tietojärjestelmien käyttö aiheuttaa sekä psykososiaalista että kognitiivista kuormitusta. Tietojärjestelmien keskustelemattomuus voi aiheuttaa ongelmia tiedonkulussa, mikä puolestaan voi vaarantaa työntekijän turvallisuuden. Tärkeitä tietoja jää työntekijältä saamatta.
Fyysinen ergonomia	Puutteet osaamisessa vaarantavat sekä työntekijän että asiakkaan terveyden ja turvallisuuden, mikäli työntekijä ei osaa esimerkiksi suorittaa asiakkaan nostoja tai

	siirtoja tai käyttää saatavilla olevia apuvälineitä oikeaoppisesti. Kotiympäristöön ei aina ole saatavilla tarvittavia apuvälineitä. Hankalat työasennot ja -tavat voivat aiheuttaa työntekijälle terveysongelmia.
Fyysisen ja sanallisen väkivallan uhka	Lievätkin väkivalta- ja uhkatilanteet voivat johtaa työntekijöiden psyykkisiin vammoihin ja sairaspöissaoloihin. Väkivallan uhkaa voi tulla asiakkailta, asiakkaiden omailta tai muilta asunnossa olevilta henkilöiltä. Asiakkaiden sairaudet, kuten dementia tai mielenterveysongelmat, tai päihteiden käyttö voivat olla syynä sanalliseen tai fyysiseen väkivaltaan.
Kartoitus työntekijöiden työturvallisuuden kannalta	Alkukartoitukset ja vastaavat suoritetaan usein asiakkaan näkökannalta. Tällöin työntekijän turvallisuuteen liittyviä asioita jää huomioimatta.
Kemikaalit	Työntekijät käsittelevät laajasti eri kemikaaleja, lääkkeitä sekä puhdistus-, pesu- ja desinfiointiaineita. Kemikaaleille altistuminen voi aiheuttaa terveysongelmia. Asiakkaan kotona voi olla purkkeja, joiden sisällöstä ei ole varmuutta.
Kirjaaminen	Asiakastietoihin ei aina kirjata turvallisuuteen liittyviä asioita, jolloin asiakkaan luona seuraavaksi käyvä työntekijä ei välttämättä ole tietoinen omaan turvallisuuteensa vaikuttavista tekijöistä.
Koulutus, harjoittelu, kertaaminen	Työturvallisuuteen liittyviä ohjeita ei kerrata tarpeeksi usein. Tällöin yllättävän tilanteen kohdatessa työntekijä ei välttämättä osakaan toimia varmistaakseen oman turvallisuutensa. Harjoittelun puute aiheuttaa tietämättömyyttä ja keinottomuutta toimia erilaisissa tilanteissa, kuten väkivaltatilanteissa. Koulutusta tarvitaan esimerkiksi fyysisestä ergonomiasta, kuinka toimia mielenterveysongelmaisten ja päihteiden käyttäjien kanssa, ja mitä tehtäviä avustajalle kuuluu ja mitä ei. Työntekijöillä ei välttämättä ole aikaa osallistua koulutuksiin.
Kuvaaminen käynnin aikana	Asiakkaalla on oikeus kuvata omassa kodissaan. Omaiset voivat asentaa kameroita voidakseen seurata asiakkaan pärjäämistä kotona. Kuvaaminen saattaa aiheuttaa työntekijälle psykososiaalista kuormitusta.
Lääkkeiden kuljetus	Lääkkeiden kuljetuksessa on huomioitava sekä lääketurvallisuus että työntekijän turvallisuus. Mikäli työntekijä on ulkopuolisten tunnistettavissa, voi lääkkeitä kuljettavan työntekijän kulkeminen vaarantua.
Pelissäännöt asiakkaiden kanssa	Työntekijät voivat kohdata mitä erilaisimpia pyyntöjä asiakkaalta tai omaiselta. Yhtenäisten toiminta- ja reagointitapojen puute voi aiheuttaa ristiriitaitilanteita. Kun asiakas ja työntekijä lähentyvät, työtehtävien rajat hämärtyvät. Asiakkaan itsemääräämisoikeus ja työntekijän työturvallisuus voivat olla osin ristiriidassa keskenään.
Perehdytys, opastus ja ohjeet työturvallisuuteen	Epäselvien toimintaohjeiden vuoksi työntekijät voivat olla epätietoisia esimerkiksi siitä, pitääkö asiakaskäynnille mennä, jos asiakas käyttäytyy aggressiivisesti. Ohjeiden puute aiheuttaa tietämättömyyttä ja

	keinottomuutta toimia erilaisissa tilanteissa, kuten väkivaltatilanteissa. Perekäytös ja opastus ovat turvallisen työskentelyn perusta.
Päihde- ja mielenterveysongelmaisten asiakkaiden lisääntyminen	Osaamattomuus kohdata päihde- ja mielenterveysasiakkaita aiheuttaa sekä psykososiaalista että eettistä kuormitusta sekä voi vaarantaa työntekijän fyysisen työturvallisuuden.
Riskienarviointi ja tulosten käsittely	Mikäli riskienarviointia ei suoriteta asiakaskäyntien ja asiakkaiden asuntojen kannalta, tai riskienarvioinnin tuloksia ei käsitellä työntekijöiden kanssa, eivät työntekijät pysty varautumaan riittävällä tasolla.
Siirtymät asiakkaalta toiselle	Jos siirtymiin varataan sama aika sekä kesällä että talvella huolimatta muuttuvista sääolosuhteista, voi talvella olla mahdotonta ehtiä siirtymään vaaditussa ajassa asiakkaalta toiselle. Esimerkiksi maaseutualueella työntekijä voi joutua tekemään lumitöitä ennen asiakkaalle pääsyä.
Tapaturma- ja läheltä piti -ilmoitusten tekeminen ja niiden käsittely	Työntekijät eivät tee ilmoituksia, mikäli he eivät koe ilmoitusten teon johtavan mihinkään. Tällöin johdolla ei ole ajantasaista tilannekuvaa eikä työturvallisuus kehity.
Tiedonkulku, turvallisuusasioista puhuminen ja läpikäyminen työyhteisössä	Työturvallisuusasioita ei pidetä riittävästi esillä jokapäiväisessä toiminnassa. Työturvallisuus jää herkästi muita turvallisuusasioita, kuten potilas- ja lääketurvallisuusasioita, vähemmälle huomiolle.
Tiedot asiakkaasta	Työntekijä ei pysty varautumaan asiakaskäyntiin parhaalla mahdollisella tavalla. Tieto voi olla puutteellista esimerkiksi eri hoitavien tahojen välisen tiedonkulun ongelmien takia tai turvallisuuteen liittyvien asioiden kirjaamatta jättämisen vuoksi.
Työpäivän aikatauluun ja organisointiin liittyvät tekijät	Työpäivän aikataulutukseen ja organisointiin sisältyvät esimerkiksi keskeytykset, muutokset työpäivän aikana, riittämätön aika asiakaskäyntiä kohti sekä epäselvä työnkuva. Puutteet työn organisoinnissa aiheuttavat sekä psykososiaalista että fyysistä kuormitusta. Lisäksi ne voivat olla osatekijänä onnettomuuksissa. Työaikojen venymiset sekä taukojen puutteet johtavat työntekijän uupumiseen. Tunne siitä, ettei pysty tekemään asiakaskäyntiä riittävän laadukkaasti, aiheuttaa eettistä kuormitusta.
Työvaatteet ja jalkineet	Soveltumattomat vaatteet ja jalkineet häiritsevät työntekoa ja voivat aiheuttaa vaaratilanteita.
Työvälineet ja suojavälineet	Soveltumattomat työ- ja suojavälineet häiritsevät työntekoa ja voivat aiheuttaa vaaratilanteita. Puutteelliset välineet altistavat terveyshaitoille.
Ulkopuoliset ihmiset asunnossa	Ulkopuoliset ihmiset voivat olla uhka työntekijälle esimerkiksi päihteiden takia.
Varmistaminen, että työntekijä pääsee pois turvallisesti jokaiselta käynniltä	Työntekijän turvallista työpäivää ei voida varmistaa, mikäli työntekijän etenemistä ei seurata. Kun tiedetään, missä työntekijä on viimeksi ollut, on hätätilanteissa avun saaminen työntekijälle helpompaa.

Vertaistuen puute	Työntekijällä ei välttämättä ole kontaktia työkavereihin tai kasvokkaisia tapaamisia esihenkilön kanssa. Vertaistuen puute aiheuttaa psykososiaalista kuormitusta.
Yksintyöskentely	Työntekijä on usein yksin tekemässä työtä toisen kotona. Jatkuva yksintyöskentely ilman vertaistukea ja nopeiden päätösten tekeminen voi aiheuttaa psykososiaalista kuormitusta. Yksintyöskentely on myös fyysisen turvallisuuden vaaratekijä.